

عرض حال سلطان‌الکتاب محلاتی به مجلس

محمدعلی نورائی آشتیانی

حاجی محمدرضا، متخلص به صفای محلاتی، ملقب به سلطان‌الکتاب^۱، از خوشنویسان و کاتبان دربار ناصرالدین‌شاه و فرزندش مظفرالدین‌شاه قاجار بوده که بر اساس سند پیش‌رو، چهل سال در کتابت دست داشته و بسیاری از کتب کتابخانه سلطنتی، فرمان‌نگاری، لشکرنویسی و مجلات، به خط او به چاپ رسیده است. محل خدمت اداری وی، شیراز و محلات بوده. از جمله کتابت‌های او می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: یک نسخه دیوان حکیم سوری ضیاء لشکر [تفرشی] متخلص به دانش، به قلم کتابت خوش در کتابخانه سلطنتی تهران، منتخب شاهنامه به خط نستعلیق، دو دانگ کتاب جلی خوب در کتابخانه سلطنتی تهران که در تاریخ ۱۳۱۴ قمری کتابت شده^۲، یک نسخه ترجمه کتاب آبی به قلم دو دانگ و کتابت خوش، مفتاح الرموز مفتاح‌الملک به قلم کتابت جلی خوش، که چنین تمام می‌شود: حاج میرزا محمدرضا متخلص به صفا، ملقب به سلطان‌الکتاب لشکرنویس این مرحوم حاج میرزا حبیب‌الله متخلص به خاقانی سنه ۱۳۲۰^۳. کتابت دیگر او – بر اساس اسناد موجود – جلد اول نامه دانشوران به قلم کتابت و دو دانگ متوسط است که چنین تمام می‌شود به ید احقر الکتاب و الحاج قدرأ ابن حاج میرزا حبیب‌الله المتخلص به خاقانی شیرازی، اصلاً محلاتی مسکناً میرزا محمدرضا متخلص به صفا اتمام یافت. پانزدهم شهر شعبان المعظم سنه یک هزار و دویست و نود و شش از هجرت^۴. این سند در آرشیو مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی با مشخصات:

۱. احوال و آثار خوشنویسان - ج ۳ - ص ۷۳۰

۲. فهرست کتابخانه سلطنتی ص ۳۹۳ تا ۴۰۲

۳. تاریخ اجتماعی و زندگانی مشاهیر شهرستان محلات خلیل شیرازی محلاتی، ص ۱۷۱

۴. همان، ص ۱۷۱

عرایض، مجلس دوم، کارتن ۱۵۹، جزوه‌دان ۲۸ و پوشه ۶ نگهداری می‌شود و شامل سه قطعه سند به شرح زیر است: سند اول: عرض حال سلطان‌الکتاب محلاتی در باب حقوق مقطوعه خود؛ سند دوم: درخواست مجلس از ریاست وزراء در باب عرض حال سلطان‌الکتاب و سند سوم: خلاصه عرض حال سلطان‌الکتاب به مجلس و دستور پرداخت حقوق توسط نایب رئیس مجلس مقدس.

[سند ۱]

[عرض حال سلطان‌الکتاب محلاتی به مجلس، در باب حقوق مقطوعه خود]

حضور مبارک و کلای مجلس مقدس با احتشام - شیدالله ارکانه و ایدالله اعوانه - معروض می‌دارد: از چهل سال قبل تاکنون، فدوی در تمام اداره‌های دولتی خدمت تحریر نموده، کتب متکاتره موجوده سلطنتی و دولتی و ملتی از نامه دانشوران و سفرنامه‌های همایونی و اغلب از مجلدات ناسخ‌التواریخ و روزنامه‌ها و غیره را عمری است که مشغول بوده و می‌باشد. در اول مشروطه ثانی بر حسب دستخط ریاست وزراء، در اداره محاسبات قشونی از ماه ذی‌الحجه به خدمت فرمان‌نگاری کل نظام مستخدم بودم. در ماه ذی‌قعدة هذا السنه توصیه از وزارت جنگ به وزارت مالیه صادر گردید که حقوق چند ماهه خادم را جزو مستخدمین منظور داشته و ثانیاً خدمت فرمان‌نگاری را نیز به پیرخادم قدیمی رجوع فرمایند.

حالیه نه وزارت مالیه حقوق ادارها [ی] گذشته‌ام را مرحمت داشته و نه حقوق دیوانی‌ام از دو، سه ساله به موجب قبوض حاضره وصول گردیده و نه خدمت فرمان‌نگاری‌ام را رجوع فرمودند. علاوه از جزئی مواجب و انعام سنواتی فدوی شصت پنج تومان در زمان صلوات حضرت والا شاهزاده وزیر داخله مقطوع گردیده، هفتاد تومان که به موجب ملفوفه فرمان از تحقیقات محلی محلاتی که بر طبق آن از شاهزاده والا ظل‌السلطان، احکام و امضاء در دست و سی سال است متوالیا مرحمت شده با اینکه پیوسته از وزرای عظام توصیه به امین مالیه از وزارت مالیه مرقوم شده است و اداره خزانه را محصل وصول فرمودند، نه حقوقم از شیراز وصول شده و نه از محلات و نه حقوق ده ماهه فرمان‌نگاری به شرحی که از وزارت جنگ به وزارت مالیه توصیه شده است و نه خدمت بهتر از فرمان‌نگاری‌ام بر حسب مرقومه وزارت مالیه مرحمت شده، چنانچه حضرت ابوالفضل - علیه‌السلام - را که باب‌الحوایج همه است حاجت دارند، به مداحش به شرح جزوه معجزات که نظماً معروض داشته و ملاحظه می‌فرمایند همه نوع همراهی خواهند فرمود به شرح ذیل: عرض اول: حقوق چند ماه که مستخدم بودم که تصدیق وزارت جنگ و وزارت مالیه با خدمت سابقه فرمان‌نگاری مرحمت و رجوع فرمایند. مقطوعی سال صدارت وزارت داخله حالیه را که شصت و پنج تومان و هفتاد تومان از تحقیقات محلات است که سی سال است متوالیا رسیده در دستورالعمل آتیه محلات به خرج منظور شود. و جزئی حقوق شیراز فدوی نیز تبدیل به عملیات شود.

[حاشیه نامه]: کمیسیون عرایض، عریضه سلطان‌الکتاب محلاتی است که توسط این اقل السادات تقدیم

مجلس مقدس شورای ملی می‌شود. [امضاء] ناخوانا

عرض حال سلطان‌الکتاب محلاتی به مجلس / محمدعلی نورائی آشتیانی

[پشت نامه:]، [مهر:] ورود به دفتر مجلس شورای ملی، دهم شهر ربیع الثانی ۱۳۲۹، نمره ۱۴۰۲۵
ربیع‌الثانی ۱۳۲۹ به ریاست وزراء عظام
ع، م ۲، ک ۱۵۹، ج ۲۸، پ ۶

[سند ۲]

[درخواست مجلس از ریاست وزراء در باب عرض حال سلطان‌الکتاب]

[نشان تاج و شیر و خورشید]

مجلس شورای ملی، نمره کتاب (۱۴۰۲۵)، به تاریخ ۸ شهر ربیع الثانی سنه ۱۳۲۹، اداره مرکز
ریاست محترم وزراء عظام
سواد عرض حال سلطان‌الکتاب محلاتی را لفاً ملاحظه فرموده به نحوی که مقتضی بدانند، در مراتب
اظهاریه مشارالیه اقدام و نتیجه را اعلام فرمایند. [امضاء] ع، م ۲، ک ۱۵۹، ج ۲۸، پ ۶

[سند ۳]

[خلاصه عرض حال سلطان‌الکتاب به مجلس و دستور پرداخت حقوق مقطوعه]

طهران - [نمره] ۵۳۹۸

خلاصه عرض حال سلطان‌الکتاب محلاتی، توسط آقای میرزا مرتضی قلی‌خان، نایب رئیس مجلس
مقدس، شرح خدمات خود را در ادارات دولتی و فرمان‌نگاری کل نظام اظهار و از اینکه حالیه بیکار و
حقوق او را مقطوع کرده‌اند، شکایت و استدعا کرده، امر شود کما فی السابق، مشغول خدمتگذاری و حقوق
مقطوعه را هم برقرار نمایند و نیز هفتاد تومان تخفیف محلات را در دستور آتیه محلات منظور و جزئی
حقوق شیرازش هم تبدیل به محلات شود.

[حاشیه سند:]، [مهر:] ورود به دفتر مجلس شورای ملی، هجدهم شهر ربیع‌الثانی ۱۳۲۹، نمره ۱۴۰۲۵.
[مهر:]، ورود به کابینه مجلس شورای ملی، مورخه ۱۸ شهر ربیع‌الاول سنه ۱۳۲۹، نمره ۵۳۹۸ - غره
ربیع‌الاول ۱۳۲۹. برات ملاحظه شد. (امضاء) - ۲۸/۶ (جزوه دان ۲۸ - پوشه ۶)
ع، م ۲، ک ۱۵۹، ج ۲۸، پ ۶

عرض حال سلطان‌الکتاب محلاتی به مجلس / محمدعلی نورائی آشتیانی

بتاریخ ۹ شهر ۴ سنه ۱۳۲۹
اداره مرکز

رئیس محترم دراز عظام
رئیس و خزان محترم کتابخانه مکتبه فقهیه نجف اشرف
مقام و محترم دراز عظام

نمبر کتاب ثبت	۱۳۰۲۵
کارتن	دوسیه
ذکر نمبره های قبل	
ضمیمه	۱

۶ ۲۲ ۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پیام بهارستان / ۲۴، س، ۴، ش، ۱۳ / پاییز ۱۳۹۰

تبریز
۵۲۹۵
خداوند عز و جل کتاب مبدء و نوره بریند و نورش در پست در
شرح خدمت خود در ادارات و تفریبات که در نظر
دوازده یکدیگر میجا و حقوق او را عطفی که از کس است
انرا نورانی است که بر سفارش کذا در حقوق مکتوبه ۱۳۹۵
و نیز نهضاد که در حقیقت مکتوبه در ارتدادیه مکتوبه
حقوق نیز از شرح به هر یک است بود

۱۳۰۲
مجلس شورای اسلامی
۱۳۰۶

۱۸
۹

کتابخانه
۱۳۰۶
۵۲۹۸

پایان کتابخانه
مجموعه کتابخانه
۱۳۰۶
۵۲۹۸